

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

Qayd raqami _____

“Tasdiqlandi”

O'quv ishlar bo'yicha prorektor
R.G. Jumayev

“29” - avgust 2023-y.

“O'ZBEK ADABIYOTI TARIXI”
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi: 200000 – San`at va gumanitar soha
Ta'lim sohasi: 230000 – Tillar
Ta'lim yo'nalishi: 60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili)

BUXORO – 2023

BUXORO
DAVLAT
UNIVERSITETI

Modul / FAN SILLABUSI

Filologiya fakulteti
60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili)

Fan nomi:	Yangi o'zbek adabiyoti
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	O'ATI1416
Yil:	2023-2024
Semestr:	6
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	20
Amaliy mashg'ulotlar	20
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	20
Kurs ishi	
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

“Yangi o'zbek adabiyoti” fani “Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili)” ta'lim yo'nalishlarida 8-semestrda o'qitiladi. Mazkur fanni o'qitishning asosiy maqsadi – badiiy asarni tahlil qilish uchun yo'llanma berish, badiiy matnning turli metodlar asosida har tomonlama ilmiy-estetik tahlil qilish, jahon adabiyotshunosligidagi metodlarni adabiy tur hamda janrlar bo'yicha yozilgan ilmiy asarlar misolida asoslab o'rganish, umuman, adabiyotshunosning ilmiy-estetik tafakkurini shakllantirish ushbu fanning asosiy maqsadi sanaladi.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Talabalar bu fanni o'rganish orqali yangi o'zbek adabiyoti namoyandalari faoliyatini haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak.
2.	Jiodkorlar yaratgan asarlari, adabiyot tarixi, adabiyot nazariyasi, adabiy tanqid, adabiy tur va janrlarni bilishi va ulardan foydalana olishi lozim.
3.	Jiodiy uslublar, jiodkor uslubi, badiiy obraz, adabiy qahramon, badiiy san'atlar borasida ilmiy xulosa va nazariy umumlashmalar chiqara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Ta'lim natijalari (TN)	
TN1	Badiiy asarni ilmiy-estetik tahlil qilish, matnning tarkibiy qismlarga ajratish va ularning

TN2	o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashni bilishi lozim.
TN3	Badiiy asarlarning badiiy-estetik darajasini aniqlash malakasiga ega bo'lishi kerak.
TN4	Adabiy qahramon va real hayot kishisi o'rtasidagi farqlarni ajratib olishi kerak.
<i>Ko'nikma jihatlari:</i>	
TN5	Badiiy matnning turli metodlar asosida har tomonlama ilmiy-estetik tahlil qilish mezonlarini belgilay olishi lozim.
TN6	Jahon adabiyotshunosligidagi metodlarni adabiy tur hamda janrlar bo'yicha yozilgan ilmiy asarlar misolida asoslab o'rganishni puxta bilishi va ulardan foydalana olishi zarur.
TN7	Talabaga san'at asarlarini his qilish ko'nikmalarini poydo qilishi kerak.

Fan mazmuni

Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza (M)

No	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsif (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
M1	Yangi o'zbek adabiyotining asosiy xususiyatlari	Yangi o'zbek adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari, yotakshi belgilar. Yangi o'zbek adabiyotini davrlashtirish. Yangi o'zbek adabiyoti taraqqiyotining asosiy bosqichlari. M a'rifatparvarlik yoki jadid adabiyoti. Yangi o'zbek adabiyotining realizm bosqishi (1916-1932-yillar). Birinchi bosqishi (1932-1954-yillar). Ikkinchi bosqishi (1954-1991-yillar). Milliy istiqlol davri o'zbek adabiyoti. XX asr adabiyoti tarixiga oid batis-munozaralar haqida fikr yuritiladi.	2
M2	Yangi o'zbek adabiyoti taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Yangi o'zbek adabiyotida realizm bosqichlari	Yangi o'zbek adabiyotining dastlabki bosqichiga xos xususiyatlar, uning Yevropa va rus madaniyatlarini ta'sirida shakllanganligi, g'oyalar, mavzulari, janrlarni doirasi rang-baranglashganligi, jadidchilik bosqichi, tasvir uslubi va jiodiy metod vujudga kelganligi, realistik metodning tug'ilishi haqida ma'lumot beriladi.	2
M3	G'afur G'ulom, Oybek ijodining o'ziga xosligi	G'afur G'ulom Sharq adabiyotining chuqur bilimdoni. Sho'ring dastlabki ijodi. Adibning hikoya va qissalari. Oybek ijodi tanqidchilik nuqtida. Sho'ring 30-yillardagi ijodi. Oybek dostonlari. Adibning nasriy asarlari. Oybekning adabiyotshunoslik faoliyati xususida so'z boradi.	2
M4	Hamid Olimjon, Abdulla Qahhor ijodi	Hamid Olimjon XX asr o'zbek she'riyatining yorqin yulduzlaridan biri ekanligi. Hamid Olimjon – mohir tajimmon. Abdulla Qahhor hikoyalarida o'z ishida mehnatkash xalq hayotining fojiviy manzaralari	2

		xususiyatlari o'qitiladi.	20 soat
--	--	---------------------------	---------

M5	Maqsud Shayxzoda, Sharof Rashidov	gavdalanirishi. 30-yillarda tumushidagi ijtimoiy nobopliklarni, axloqiy tubanlik, ma'naviy qashshoqlik singari illatlarni hay' bilan tasvirlagga intilishi. Adib ijodida unush davri voguealarning aks etishi o'qitiladi.	2
M6	Mirtemir poeziyasi. Zulfiya ijodi. Asqad Muxtor ijodi.	Mirtemirning o'zbek tilidagi sochinma she'rlari. Urush yillarida yaratilgan she'rlarida dushmanga nafat, vatanga sadogat hislari jangovar ruhda ifodalangan. Zulfiyaning sevgi-sadogat, hijron, o'lim, ona, tong, dunyo, umr, hayot, yurtdoshlari jasorati, irodasi mavzuidagi she'rlari. Urush yillarida Zulfiyaning ijodi, Asqad Muxtorning ijodi haqida so'z boradi.	2
M7	Odi Yoqubov, Pirimqul Qodirov nasri.	"Er boshiga ish tushsa...", "Muzqaymoq", "Diyonat", "Oqqushlar, oppoq qushlar", "Izlayman", "Adolat manzili", "Qaydasan, Moriko?", "Uch ildiz", "Qora ko'zlar", "Erk", "Meros", "Yulduzli tunlar" ("Bobur"), "Avlodlar davoni" ("Humoyun va Akbar") asarlari xususida so'z boradi.	2
M8	O'kir Hoshimov va Rauf Parfi ijodi	O'kir Hoshimovning hikoyalari, gissa va romanlariga xos alohida xususiyatlar talabalariga o'qitiladi. Rauf Parfiing "Karvon yo'li", "Aks-sado" "Tasvir", "Xotirof", "Ko'zlar", "Qaytish", "Sabr daraxti", "Sukunat", "Ona Turkiston", "Turkiston ruh", "Tavba", "So'nggi vido" kitoblari haqida ma'lumot beriladi.	2
M9	Erkin Vohidov poeziyasi, Abdulla Oripov she'riyati va dostonlari	Erkin Vohidovning sharq muntoz adabiyoti an'analari ruhida yozilgan (Nido), falsafiy mushohadalarga boy "Ruhlar isyon" dostonlari, "Oltin devor" komediyasi, tarjimalari, Abdulla Oripovning she'riy kitoblari haqida so'z boradi.	2
M10	Shukur Xolmirzaev nasri. Shaykati Rahmon she'riyati	Shukur Xolmirzaev nasri: "Shudring tushgan bedazor", "Cho'loq turna", "Podachi", "Ko'k dengiz", "Xorun ar-Rashid", "Qadimda bo'lgan ekan", "Tabassum", "Ustoz", "Farzand" Shaykati Rahmon she'riyatining novatorona	2

Mashg'ulotlar shakli: Amaliy (A)			
Nö	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsif (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
A1	G'afur G'ulom nasri	Shoir she'riyatida falsafiy teranlik va badiiy mukammallik haqida so'z boradi.	2
A2	Oybek she'riyati	Oybek she'riyati, "Qutlug' qon" romanida milliy ozodlik motivlarining badiiy talqini o'rgatiladi.	2
A3	Abdulla Qahhorning gissa va romanlari	Abdulla Qahhorning gissa va romanlari. "Sarob" romanida davr va shaxs tasvirini masalasi aniqlashiriladi.	2
A4	Hamid Olimjon va Zulfiya ijodi	Hamid Olimjon va Zulfiya ijodining o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumot beriladi.	2
A5	Maqsud Shayxzoda ijodi	Maqsud Shayxzoda ijodi. "Mirzo Ulug'bek" tragediyasida shaxs fojiasi talqini masalasi hal qilinadi.	2
A6	Mirtemir va Asqad Muxtor she'riyati.	Mirtemirning sochinmalari, she'riy kitoblari, dostoni va Asqad Muxtor she'riyati haqida so'z boradi.	2
A7	"Ufq"	"Ufq" trilogiyasida zamon va inson tarixiy hayotining haqqoniy tasviri. Trilogiyaning badiiy qimmat.	2
A8	Odi Yoqubov romanlari	Odi Yoqubov romanlarida tarixiylik ifodasi. Davr va shaxs fojiasi.	2
A9	Pirimqul Qodirovning tarixiy romanlari.	Pirimqul Qodirovning tarixiy romanlari. Ularning har biriga xos an'ana va novatorlik xususiyatlari tarixiylik prinsipi asosida o'qitiladi.	2
A10	Erkin Vohidov she'riyati	Erkin Vohidovning "Yoshlik devoni" da lirik qahramon masalasi haqida ma'lumot beriladi.	2
			20 soat
Mashg'ulotlar shakli: Seminar (S)			
Nö	Seminar mashg'ulotlari mavzulari	Qisqacha tavsif (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
S1	Ushmon Nosir lirikasi poetikasi	Shoir asarlarida mazmun va g'oya. Ushmon Nosir badiiy adabiyotidagi foidasi, mazmun va shakl uyg'unligi borasida fikr yuritiladi.	2
S2	A. Muxtorning "Chinor"	Romanida mazmun va g'oya. Uning	2

	romani tahlili.	hadiiy adabiyotdagi ifodasi masalasi o'qiladi.	
S3	Shukur Xolmirzayev hikoyalari tahlili.	Marzu, g'oya, obraz va estetik ideal munosabati. Badiiy asar mavzusi va ste'dod darajasi. Hikoyalardagi mavzu, g'oya, obraz va estetik ideal munosabati o'rganiladi.	2
S4	O'lmas Umarbekov asarlari tahlili	O'lmas Umarbekov asarlari misolida epik turning muhim xususiyatlari o'qiladi.	2
S5	Abdulla Oripovning ilk she'rlari haqida.	Abdulla Oripovning ilk she'rlari haqida ma'lumot beriladi.	2
S6	Abdulla Oripov dramalari. "Jannatga yo'l" dramatik dostonida falsafiylik va badiiylik.	Abdulla Oripov dramalari. Dramatik tarning tarixiy asosi. "Jannatga yo'l" dramatik dostonida falsafiylik va badiiylik xususida so'z boradi.	2
S7	O'kir Hoshimovning sevgi qissalari	O'kir Hoshimovning sevgi qissalari va ularning alohida xususiyatlari haqida so'z boradi.	2
S8	Shukur Xolmirzayev, Tog'ay Murod asarlari tahlili	Shukur Xolmirzayevning hikoya va qissalari, Tog'ay Murod asarlari tahlili misolida ma'lumotlar boyitiladi.	2
S9	Rauf Parfi, Shaykat Rahmon ijodida metafora.	Rauf Parfi ning hurlik aks eigan she'rlari, Shaykat Rahmonning novatorona o'ziga xos ijodida metaforaning o'rni masalasi yoritiladi.	2
S10	XX asr o'zbek bolalar adabiyoti	XX asr o'zbek bolalar adabiyoti namoyandalari, ularning ijod namunalari haqida ma'lumot beriladi.	2

Mustaqil ta'lim (MT)			Soalar hajmi
No	Mavzular	Qisqacha tavsifi (kavit so'zlar)	
MT1	Karimov N., Mamajonov S., Nazarov B., Normatov U., Sharafiddinov O. "XX asr o'zbek adabiyoti tarixi" kitobini o'qib o'rganish.	Kitobning o'ziga xos qirralari misollar orqali yoritiladi.	6
MT2	Sanjar Sodiq. "Yangi o'zbek adabiyoti tarixi" kitobini o'qib o'rganish.	Mustaqillik davrida badiiylik mezonlari yangi bosqichga ko'tarilgani va bu borada yangi tadqiqotlar amalga oshirilgani o'rganiladi.	6
MT3	Normatov U. "Yangi o'zbek adabiyoti" kitobini o'qib o'rganish.	Obrazli tafakkur tabiati aks eigan elementlar misollar orqali bayon etiladi.	6
MT4	Mirzayev S. "XX asr o'zbek adabiyoti" kitobini o'qib o'rganish.	Obraz, xarakter, tip, umimiylik va o'ziga xosliklarga doir misollar topiladi va tahlil etiladi.	6
MT5	Bolaboyev H. "Nasr va uslub" kitobini o'qib	Badiiy asarlar misolida Badiiy	6

	o'rganish	adabiyotda umuminsoniylik, milliylik va individuallik masalasi yoritiladi.	
MT6	Jo'raqulov U. "Nazariy poetika masalalari: Muallif Janr. Xronotop" kitobini o'qib o'rganish.	Badiiy asarlardagi poetika masalalari: muallif janr, xronotop kabiilar yoritiladi.	6
MT7	Yo'ldoshev Q. "Yomig so'z" kitobini o'qib o'rganish.	Bugungi o'zbek adabiyotshunosligida amalga oshirilayotgan tadqiqotlar o'rganiladi.	6
MT8	Karimov N. "XX asr adabiyoti manzaralari" kitobini o'qib o'rganish.	Badiiy asarni o'rganish va tahlil qilishning yangi nazariy metodlari haqida ma'lumot beriladi.	6
MT9	Karimov B. "Ruhiyat alifbosi" kitobini o'qib o'rganish.	Inson ruhiyati bilan aloqadorlik tahlil asosida yoritiladi.	6
MT10	Normatov U. "Umdbaxsh tamoyillar" kitobini o'qib o'rganish.	O'zbek adabiyotshunoslarining ilmiy maqolalari asosida mavzuga oydinlik kiritiladi.	4
MT11	Normatov U. "Ijod sehiri" kitobini o'qib o'rganish.	Tadqiqotlar asosida badiiy ijod va irratsional tafakkur, uning turlari, o'ziga o'rganiladi.	6
MT12	Normatov U. "Ijodkorming daxsiz dunyosi" kitobini o'qib o'rganish.	An'ana haqida ma'lumot. Novatorlik haqida tushuncha. An'ana va novatorlikning badiiy adabiyotdagi ahamiyati.	6
MT13	Rasulov A. "Badiiylik - bezavol yangilik" kitobini o'qib o'rganish.	Ijodiy metodlar haqida tushuncha beriladi. Uslub va oqim istilohlari asoslanadi.	6
MT14	Rasulova U. "Hozirgi adabiy jarayon. Muzmoz so'z" kitobini o'qib o'rganish.	Hozirgi adabiy jarayon yoritiladi. Muzmoz so'z xususiyatlariga ta'rif beriladi.	6
MT15	Sharafiddinov O. "Ijodni anglash baxti" kitobini o'qib o'rganish.	Ijodkor laboratoriyasidagi o'ziga xoslik yoritiladi.	6
			90

Asosiy adabiyotlar

1.	Karimov N., Mamajonov S., Nazarov B., Normatov U., Sharafiddinov O. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. Oliy o'quv yurtlarida uchun darslik. - T., O'qituvchi, 1999.
2.	Sanjar Sodiq. Yangi o'zbek adabiyoti tarixi. Darslik. - T., O'qituvchi, 2019.
3.	Mirzayev S. XX asr o'zbek adabiyoti. T.: Yangi asr avlod. 2005.
4.	Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari. - T.: Uzbekiston, 2008.
5.	Qulvalova D., O'roqova N. Yangi o'zbek adabiyoti. - Vuxot. Durdona, 2022.

Qo'shimcha adabiyotlar

6. Мирзиёев Ш. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини бирлашканка барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2016.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Харажатлар стратегияси" туғридаги Фармони (Халқ сўзи 2017 йил 8 февраль).
8. Мирзиёев Ш. Буёқ келажакимизни мард ва олимжаноб халқимиз билан бирга кўрамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
9. Мирзиёев Ш. Қонуни устуворлиги ва инсон маърифатларини таъминлаш – юрт тараққийоти ва халқ фаровончилигининг гарови. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари" туғрида (Халқ сўзи 2017 йил, 21 апрель).
11. Болтабоев Н. Наср ва услуб. – Тошкент: Фан, 1992.
12. Жўракулов У. Назарий поэтика масалалари: Муаллиф. Жаар. Хронолог. – Тошкент: Фарур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2015.
13. Нўлдосов К. Ёник сўз. – Т.: Янги аср авлоди, 2006.
14. Қаримов Б. Рухият анифбоси. – Тошкент: Фарур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2015.
15. Норматов У. Ижод сеҳри. – Тошкент: Шарқ, 2007.
16. Норматов У. Умидбахш тамойиллар. – Тошкент: Манъавит, 2000.
17. Раҷулов А. Бадиийлик – беэвола янгилик. – Тошкент: Шарқ, 2007.
18. Солиқ С. Ижоднинг ўттиз лаҳзаси. – Тошкент: Шарқ, 2005.
19. Рашидова У. Нозиги адабиёт ядудон. Милитоз со'з, 2014.
20. Солиқ С. Ижоднинг ўттиз лаҳзаси. – Тошкент: Шарқ, 2005.
21. Солиқонов Й. Ҳақиқатнинг синъков кўзлари. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси, 2009.
22. Холдиров Д. Ижод моҳияти – услуб хосяити. – Тошкент: Типографик завоуд 2017.
23. Шарфиддинов О. Ижодни англаш бахти. – Тошкент: Шарқ, 2004.
24. Холдиров Д. Нозиги адабиёт ядудон: о'збек қиссалари услуби. – Тошкент: Nodirabegim, 2020.
25. Қуронов Д. Томчида куёш акиси // Шарқ юлдузи. – 1991. – №12. – Б.120-133.
26. Хамдам У. Янгилаш экхтиёжи. – Т.: Янги аср авлоди, 2007.
27. Хамдам У. Янги Ўзбек шеърляги. Т.: Адиб, 2012.
28. Қадрамонов Қ. Адабий танқид: янгилаш жараянлари. Ўзбекистон Миллий кутубхонаси, 2009.

Internet saytlari

29. www.literature.uz, www.ziyouz.uz
30. www.tirolib.uz
www.dalib.uz
31. www.ziyouz.com

Талабанинг фан бо'йича кўрсаткичини назорат қилишда қуйидаги меzonлар таъсира этилади:

Баҳолаш усуллари	Ог'закӣ со'тов, тақдимолат, уозна топшириқлар
Фан бо'йича талаблари билимини назорат қилиш ва баҳолаш	Назорат шакллари (ilovada) Баҳолаш турлари фан хуsusиуайдан келиб чиққан holda со'товлар, ог'закӣ savol-javob, уозма ish, тақдимолат ko'ринишida o'kazилиши mumkin

Талабаларнинг фан бо'йича о'злаштириш кўрсаткичини назорат қилишда қуйидагиларга амал қилинади:

А'lo – "4" баҳо олиш учун талаба назарий жиҳадан чуқур билимга ега бо'лиши, қо'йилган назарий муаммога jиддий yондошлиб, унинг моҳиятини тushуниб, mustaqil ravishda мушоҳада yuritla олиши, уни hal этиш усулларини рухта билиши ва уни амалиyода қo'ллай олиши шарт.

Yaxshi "4" baҳо олиш uchun uchun талаба назарий жиҳадан чуқур билимга ега бо'лиши, қo'йилган назарий муаммо моҳиятини тushуниши, тахлиl усулларини билиши ва уни амалиyода qo'ллай олиши шарт.

Qoniqarli "3" baҳо олиш uchun uchun талаба қo'йилган назарий муаммонинг моҳиятини тushуниши, тахлиl усулларини билиши шарт.

Qoniqarsiz "2" baҳо talabaga fан bo'yичa aniq kasavvutga ega bo'lmisligi va fanni o'zlashtirmaganligi uchun qo'yiladi.

Баҳолаш тартиби ва mezonlari:

U/r	Kurs	Semestr	Maksimal ball	Fan soati	Mustaqil ta'lim	ON	YN	Maksimal baҳо	Minimal (sarg'ash) baҳо
1.	1	2	5	60/90	5	5	5	5	3

Фан о'қитувчиси то'ғ'risida ма'lумот:

Муаллимлар:	Қувватова Дилрабо Набировна, филология фанлари доктори, профессор
E-mail:	dilrabov08@mail.ru m.u.urodova@buxdu.uz
Tashkilot:	Бухоро давлат университети
Таърихчилар:	 G'N.N. Murodov BuxDU O'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori, f.f.d
	 BuxDU O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, f.f.d (PhD)

Mazkur silabus Buxoro davlat universiteti Kengashining 2023-yil 29-avgustdagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan namnavaviy o'quv dasturi asosida ishlab chiqilgan va BuxDU ilmiy kengashining shu yig'ilishi bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus O'zbek tili va adabiyoti kafedrasining 2023-yil 26-avgustdagi 1-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy departament boshlig'i

M. Tursunov

Fakultet dekani

Q. To'xsanov

Kafedra mudiri

H. Eshonqulov

Tuzuvchilar

Q. Yuldasova

N. O'ropova